

The background of the slide is a faded, high-angle photograph of the Kungliga Slottet (Royal Palace) facade in Stockholm. The image shows a series of classical statues (telamones) integrated into the architectural structure, supporting the entablature. The statues are depicted in various poses, some holding objects. The overall tone is light and historical.

KALKFORUM 2025

Kungliga Slottets fasadrestaurering

Anne Teresiak – restaureringsarkitekt, AIX arkitekter

Tomas Löow – murmästare, Puts & Plattsättning

Omfattning:

Total fasadyta 30 000 kvm

- 1/3 stenfasad
- 1/3 puts
- 1/3 fönster och portar

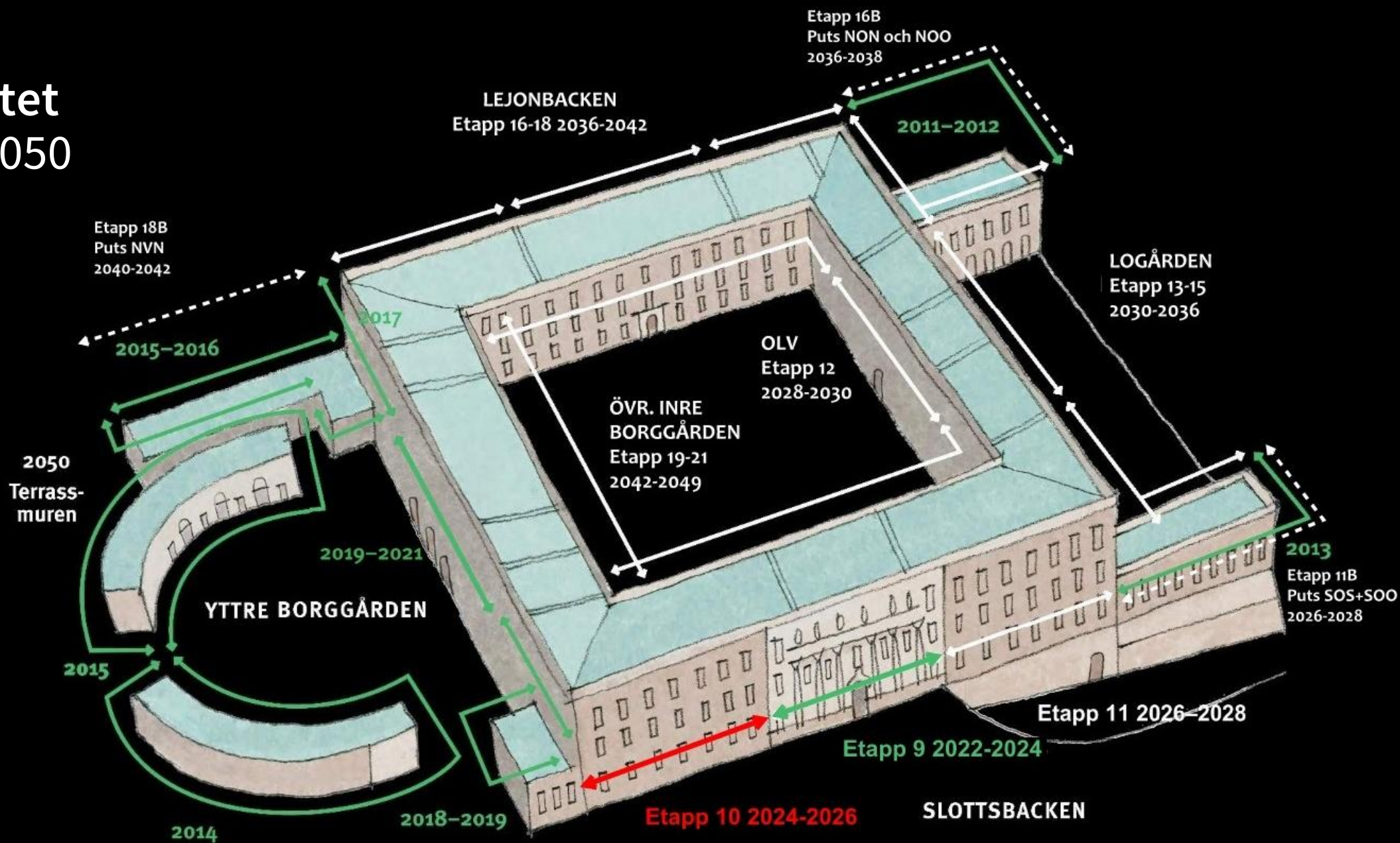
Åtgärder:

- Stenbyten (drygt 50% av all sten)
- Ny puts och färg
- Ny och befintlig kopparplåt
- Restaurering av metallskulpturer
- Fönsterrenovering (sidoprojekt)

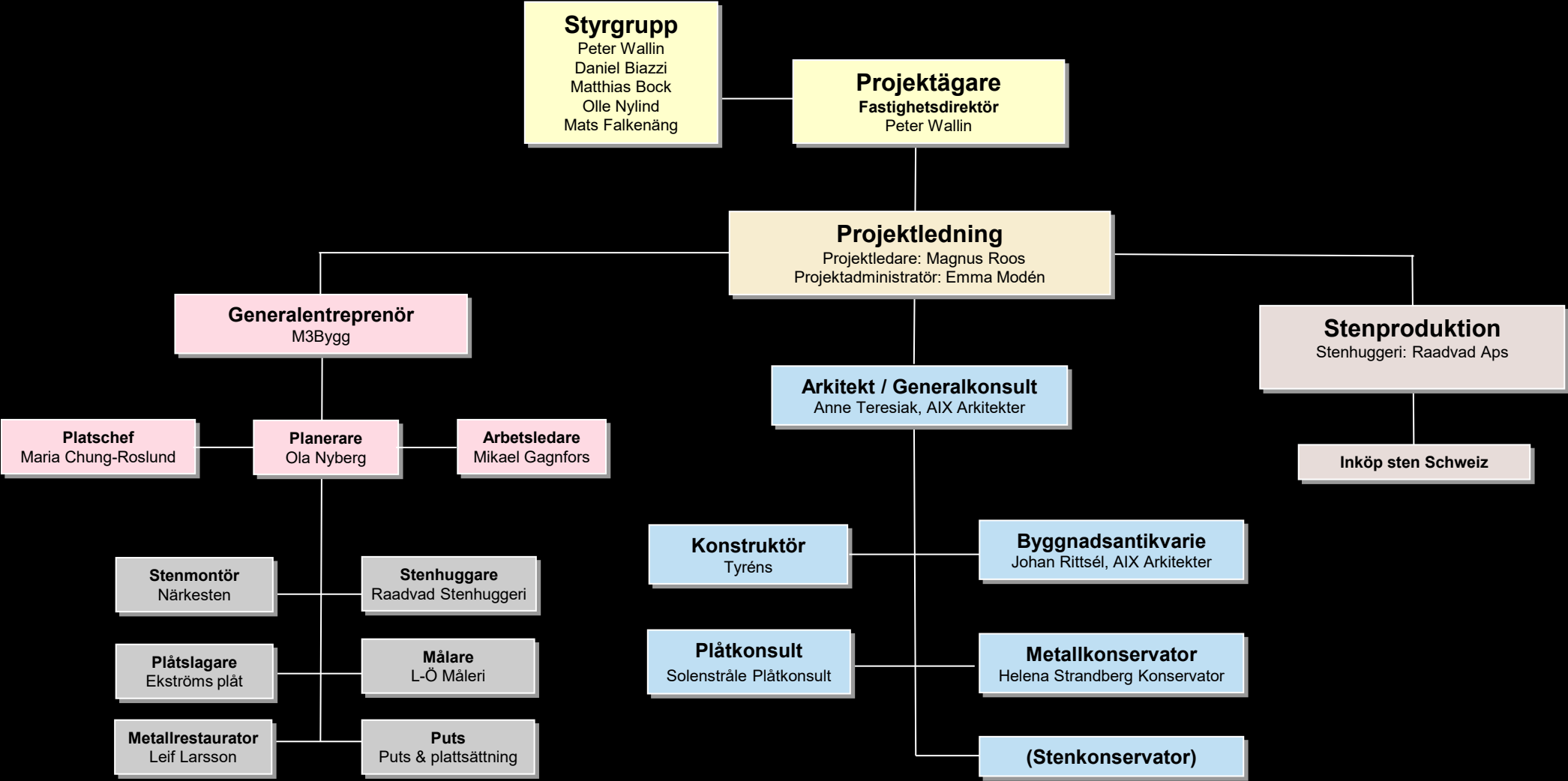

Projektet 2011-2050

Organisationsplan SFV

Etapp 6-8 Resumé SFV

- Start höst 2015 (inventering)

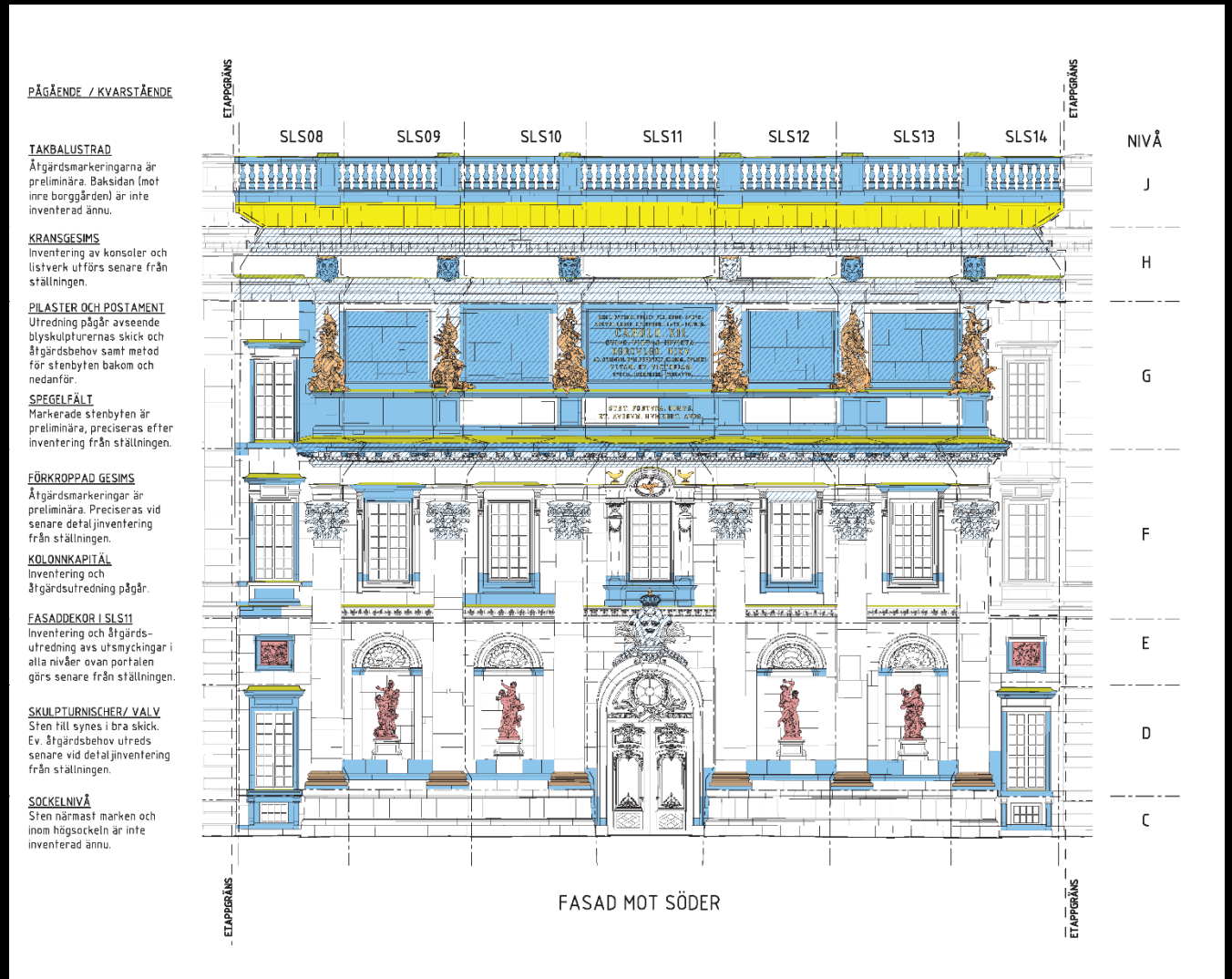
Etapp 6-8 Resumé SFV

- Start höst 2015 (inventering)
- Slutbesiktning 15 januari 2022
- Kalkyl (2015) 205 400 000 kr
- Utfall (2022) 211 936 938 kr = +3,2 %
- Alla fasaddelar mot yttre borggården (mest publika) är färdigställda.

Etapp 9

- Inventering start höst 2020
- Produktion på plats start 1 mars 2022
- Produktionstid: klart juni 2024.
- Blåmarkerad: stenbyte
- Gulmarkerad: plåtbyte
- Praktfasad med rikliga utsmyckningar

KONSTNÄRLIGT GESTALTAD STEN

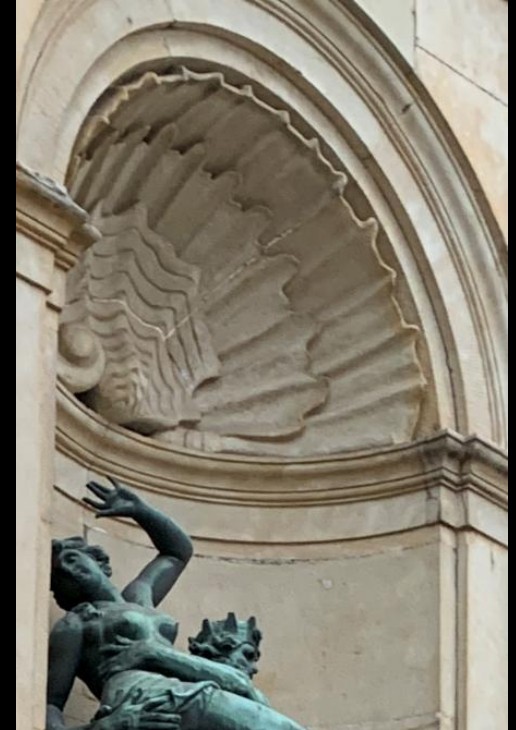
Lejonmaskaroner

Kolonnkapitäl

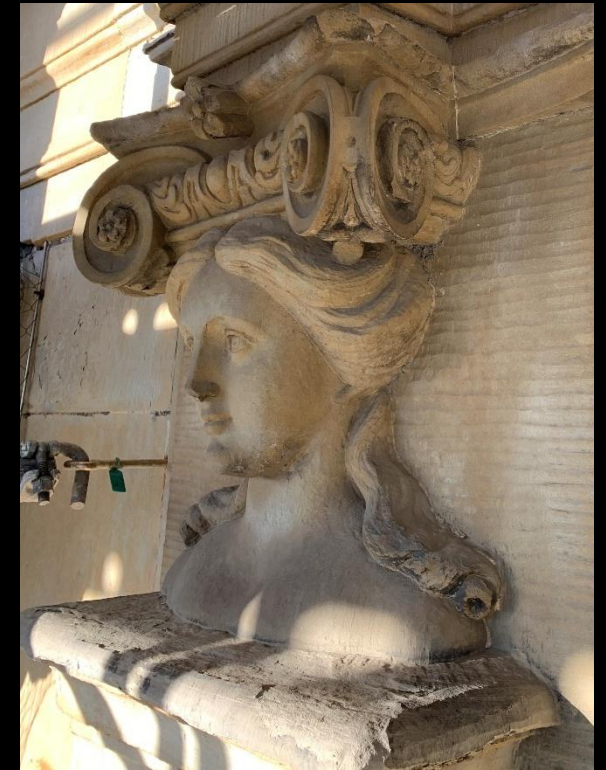

Musselvalv

KONSTNÄRLIGT GESTALTAD STEN

Reliefer, friser, konsoler

DEKORATIVA UTSMYCKNINGAR AV METALL - BLY

DEKORATIVA UTSMYCKNINGAR AV METALL - BRONS

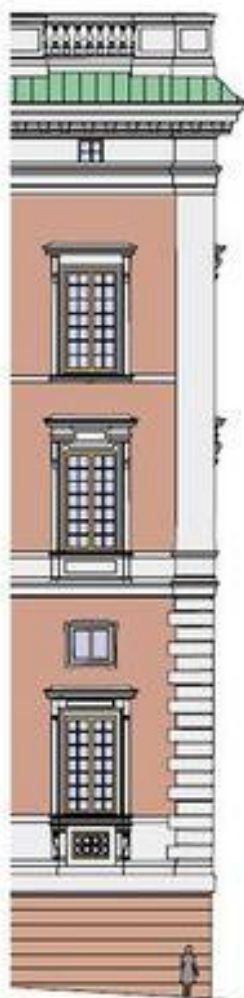

ZINK

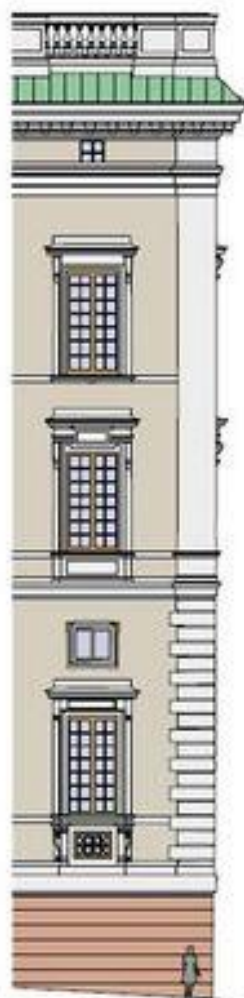

DEKORATIVA UTSMYCKNINGAR AV METALL - ZINK (FÖRGYLLED)

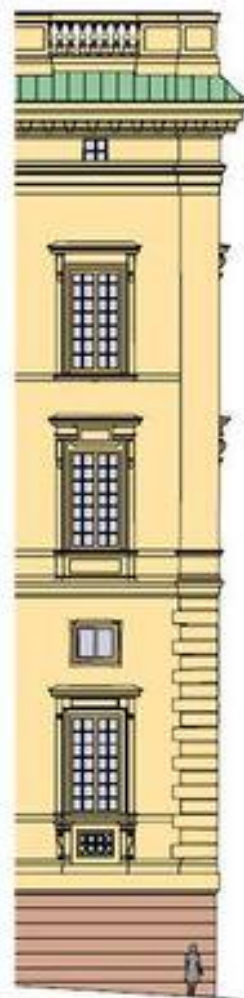

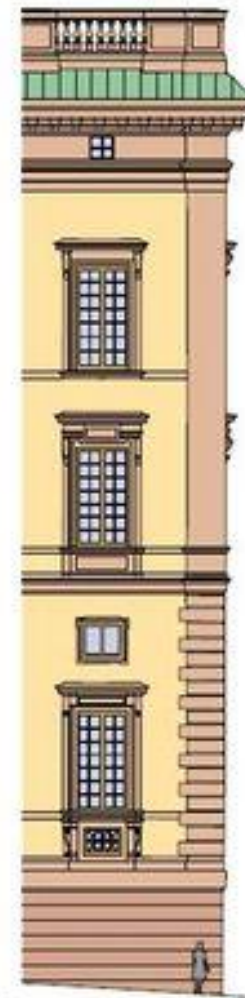
1693-1697
Norra längan hade troligen ljus tegelröd puts. Sten-
detaljerna var målade med
blyvitt. Horisontella band
under fönstren målade i sten-
kulör. Såväl arkivuppgifter som
röda putsfragment på södra
fasaden talar för den röda
kulören men man kan inte
vara helt säker på att norra
fasaden hade den.

1720-1750
Under slottets uppförande
lämnades kalkputsen
omålad medan stende-
taljerna målades med bly-
vitt.

1750-talet
Hela fasaden utom sockeln
målades i en kulör som skulle
likna gul, fransk sandsten.
Fasaderna målades först inför
kungafamiljens inflyttning
1754.

1810-talet
Ett större fasadrenoverings-
projekt sattes igång. Putsen
fortfarande gul medan det
som var eller skulle föreställa
sten målades rosagrå på
Norra och Östra fasaderna.

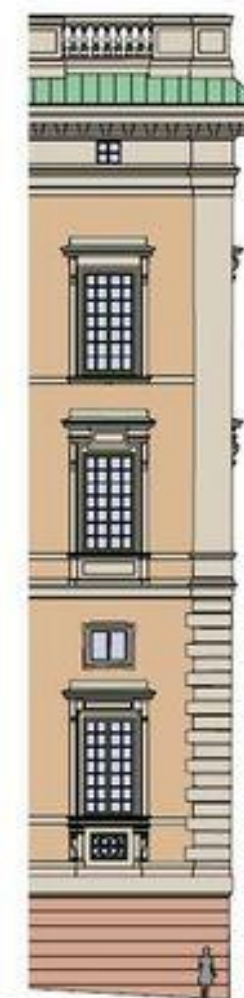
1820-talet
Under kommande etapper
målades stenen varmgrå på
Södra och Västra fasaderna.
Slottet hade alltså under 1800-
talet medvetet olika färg-
sättning på olika fasaddelar.
Mot slutet av 1800-talet var det
kraftigt smutsat och mörknat.

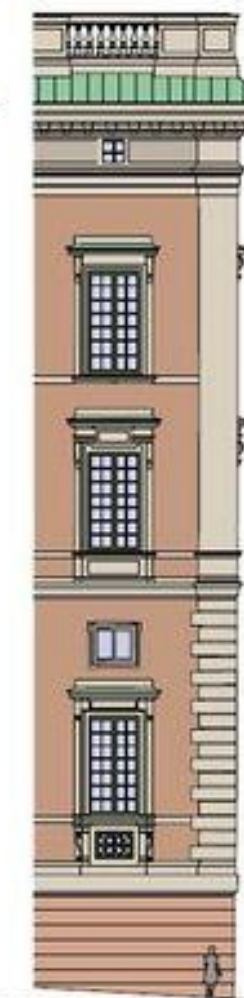
1898-1902
Kalkputsen genomfärgades
ljusbeige. All stendekor ren-
gjordes från färg och fick
framträda med sin åldrade
gulgrå färgton. Även stende-
taljer som inte varit avsedda att
se ut som sten rengjordes. (se
stenen ovanför fönster, jämför
med fasad t.v.) Fönstren som
tidigare varit i ockra målades
mörka.

1940
Putsen skadad och kraftigt
smutsad och brun, kemiska
processer har även lett till att
pigmenten mörknat.

1944-1967
Ny genomfärgad KC-puts i en
ljusbeige kulör liknande sekel-
skiftets puts men med andra,
kulörsvagare pigment och med
olikfärgad sand som ballast.
Ytan borstruggades vilket ger
grövre yststruktur.

2011
Putsen är nu åter smutsad,
pigmenten har mörknat och
kulören upplevs allmänt som
mörk och gråbrun. Vid nog-
grannare studium kan man
dock se väldigt olika skiftningar
på olika fasaddelar.

1890 – 1910 Södra längan

1880 – före restaureringen

1895 Mittrisalitens stenpartier först ut, all färg höggs bort

1890 - 1910

1898, vy över gamla stan.

1907. Ny puts, komplettering av skulpturer i zink och brons, mezzaninfönster ersatts med relieftavlor i brons

PUTS OCH STEN - "OFRIVILLIG ARKITEKTUR" OCH MISSTOLKNINGAR

PUTS OCH STEN - "OFRIVILLIG ARKITEKTUR" OCH MISSTOLKNINGAR

 STATENS FASTIGHETSVRERK		ARBETSANVISNING		Nr: 3:1		ANTAL BLAD 4	BLAD NR 1
Stockholms slott. Fasadrestaurering, Etapp 10						POSITION I FASAD SLS, puts/sten	
KONSULT / UTFÄRDARE	SIGN	PROJEKTNR	OBJEKTNR	DATUM			
Anne Teresiak	AnTe	F000016883	AB301	2025-04-07			
Följande anvisning/dokument gäller över tidigare daterad Bygghandling och PM.						Rev. dokumentnummer 2025-06-24	

Materialmöten mellan puts och sten i alla fasader etapp 10 ska utföras enligt utförandeskisser nedan.

Dessa grundprinciper har kommits överens om vid platsbesök i tidigare etapp 7, 2018-03-14, återfinns även i tillhörande mötesanteckningar. Ett antal standardsituationer (1-10, 13) gäller lika i högborgens västra och södra fasader varför bilder från VLV gäller likvärdigt som illustration för SLS. Ny i SLS är situation 14 vid steninramning runt relieftavlorna.

Se utsnitt ur översiktsritningar t. h. för kartering och längre ner sammanställning av foton och utförandeskisser.

Situationer 1 – 6 SÖDRA LÄNGAN

Etablement SLS, nivå H

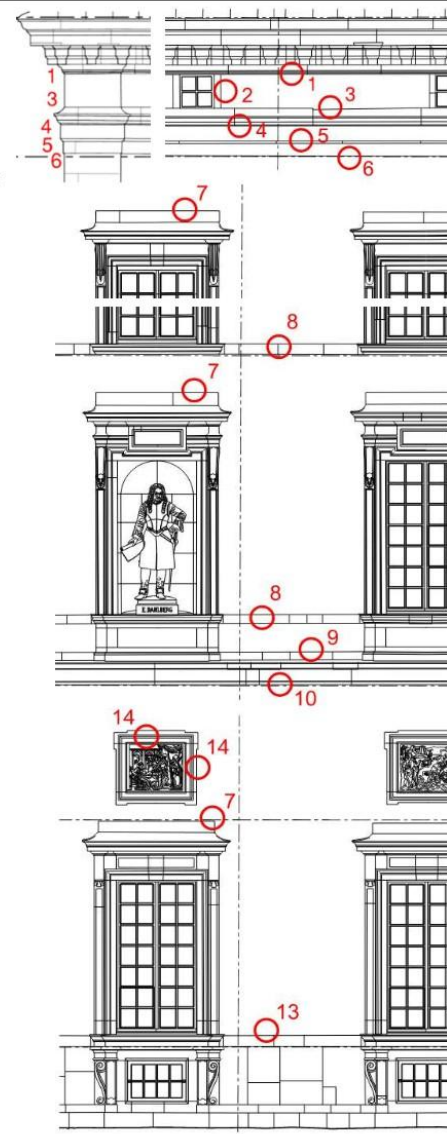
Karaktéristiskt för nivå H i högborgen är att den från långt håll upplevs som helt gjort av sten, motsvarande entablement i klassisk arkitektur, medan den i verkligheten består av både sten och stenliknande puts. Hörnpilasternas utformning i sten används som förlaga.

De horisontella linjerna i etablementet är tongivande gestalelement. De skall skärpas där de har börjat vittra bort. **De vertikala mötena** mellan sten och puts har ingen gestaltgivande funktion. De ska hållas så distinkt som möjligt.

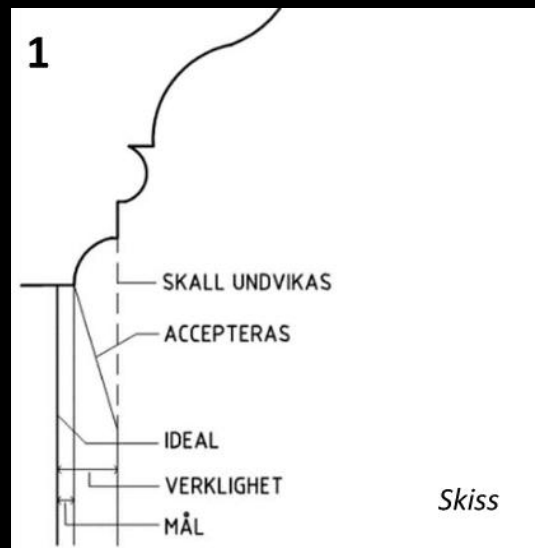
Situationer 7 – 14 SÖDRA LÄNGAN

Normalfasad SLS, nivå G/F samt E och D

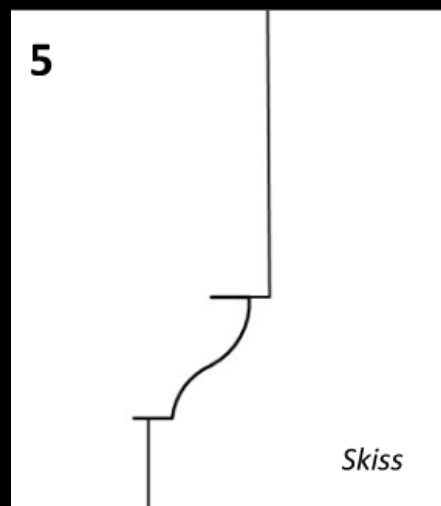
Karaktéristiskt för normalfasaden i högborgen är att fasadputs och sten är tydligt avgränsade mot varandra och möts alltid med en viss nivåskillnad där putsen ligger längre in.

Situation 1: Underkant nedre sten i tandfris – stenliknande puts

Situation 5: Stenliknande puts – profilerad stenlist – stenliknande puts

Inskattning sak (1:) - dec - 19

1994 Rengöring och renschering

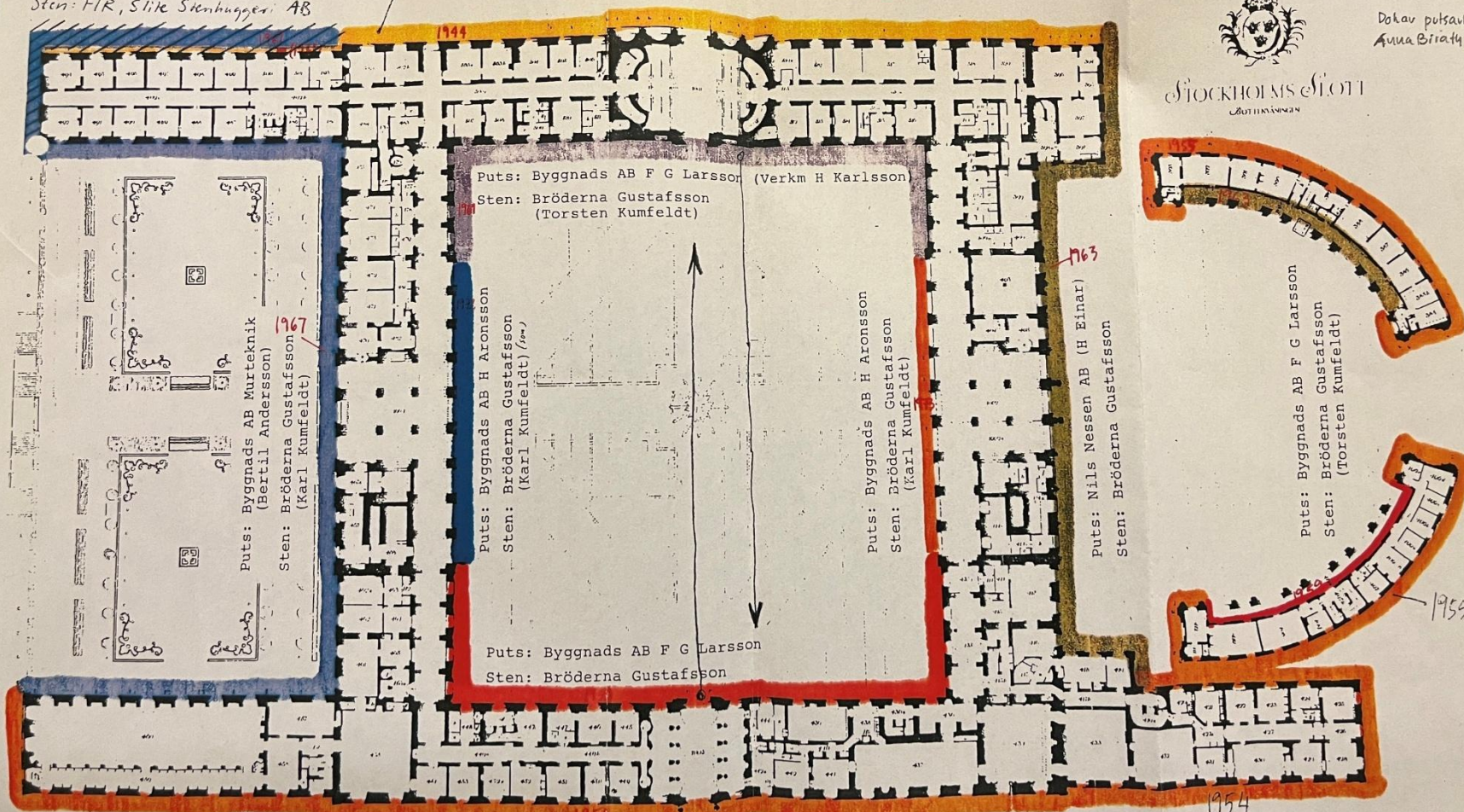
Puts: FIR, Slike Stenhuggeri AB
Nordström Byggs AB

Sten: FIR, Slike Stenhuggeri AB

gränd - 1 + 2,75 - sand
Aksement
utströket - 1 + 2 + 15 - sand
1/2 meter fall

1925
1944
1954
1955
1958
1959

1961
1963
1967
1972
1973

Putsentreprenör: Byggnads AB F G Larsson (Verkm K A Lundgren)
Konsult: Civ ing Sven H Nycander
Stenarbeten: Bröderna Gustafssons Stenhuggeri AB (T Kumfeldt)

PUTS - OCH STENARBETEN PÅ
STOCKHOLMS SLOTT 1925 - 1973

P.G.

BILAGA 2

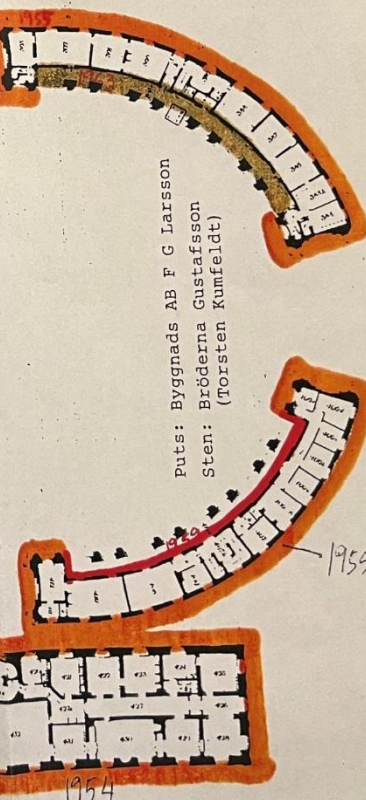
ur mapp
Restaurator
Stilm slott
Fasadrestaurering

1994

Dokav putsavbolen
Anna Birath 1995

STOCKHOLMS SLOTT
LÖUTLIVSKAMMAREN

BYGGNADSTYRELSEN ÖSTRA REGIONEN AB 301.123

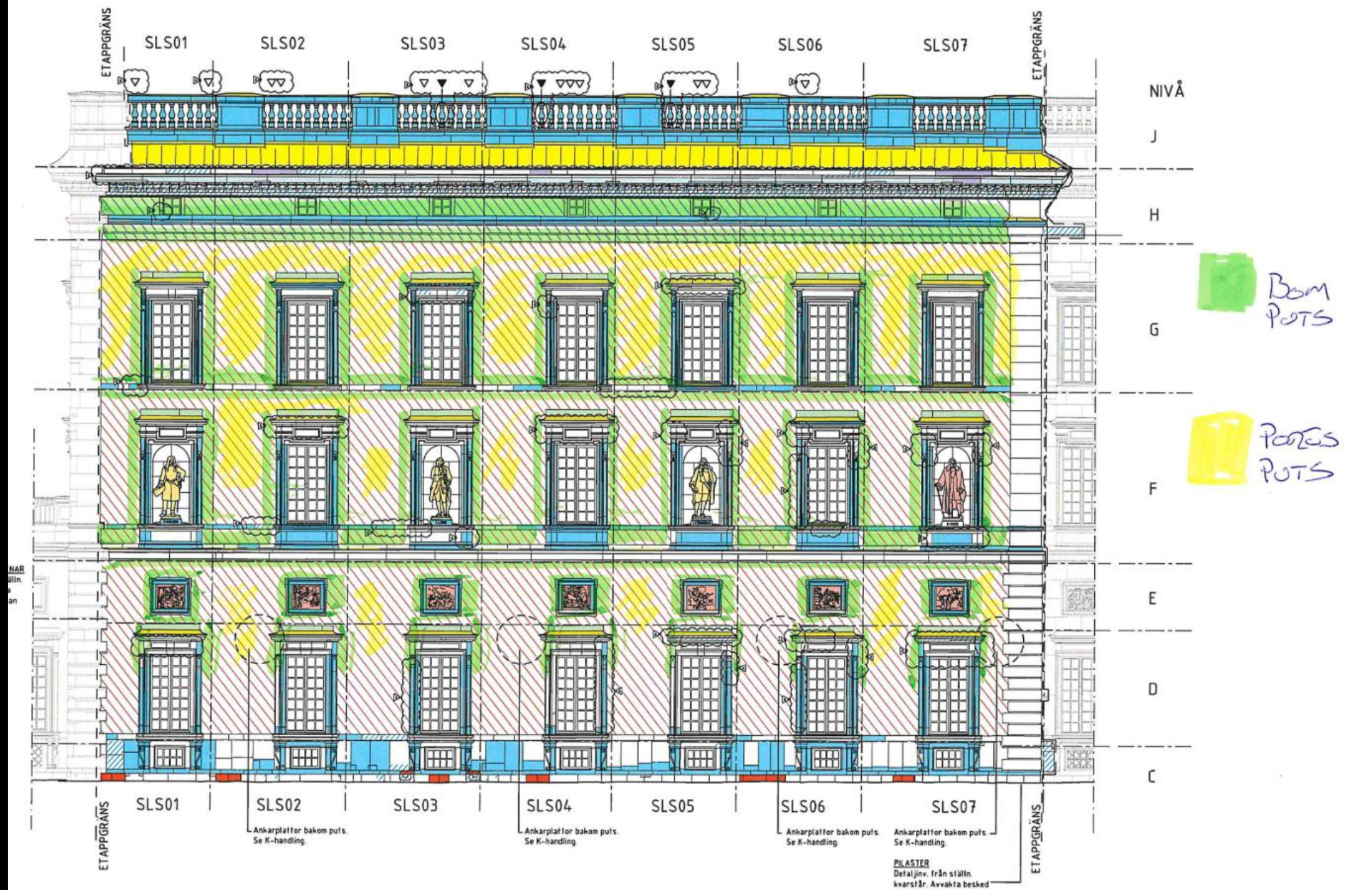

Etapp 9

